

اقای ریخا آرمی و دانشجوی رشته ...
 خانم ...

طبق دفترهای کلاس گذشته گذشته در روس ذیل غائب
 بوده اید - مقتضی است از این تاریخ تا حد اکثر
 یک هفته علت غیبت خودتانرا با مدارک مثبت بدقت
 دانشسرای عالی (بمقتضی دفترهای نمره و حضور و غیاب)
 گزارش نمایید در غیر اینصورت غیبت های ذیل غیر موجه
 تشخیص و طبق مقررات با شما رفتار خواهد شد

تاریخ	روز	ماه	سال	مواد تحصیلی	عد ساعت	ملاحظات
۱۳۱۱	۱۱	۱۱	۱۳۱۱	ریاضیات	۲	

دفتر دانشسرای عالی
 ۱۳۱۱/۱۱/۱۱

سند منتشر نشده؛ برگه‌ی تذکر غیبت دانشجویان دانشسرای عالی، سال ۱۳۱۶
 آرشیو موزه‌ی دانشگاه خوارزمی

از نمونه‌های موجود برای اثبات وجود نظم سخت‌گیرانه در دانشسرای عالی می‌توان به سند بالا اشاره کرد که طبق آن دفاتر مخصوصی به منظور ثبت حضور و غیاب دانشجویان در اختیار استادان قرار می‌گرفت. یادگر مجله‌ی سپیده‌فردا (ویژه‌نامه درگذشت دکتر هوشیار) چاپ شده در سال ۱۳۴۶ می‌خوانیم که دکتر محمدباقر هوشیار شیرازی، استاد علوم تربیتی دانشسرای عالی، جلو در ورودی کلاس می‌ایستاد و کلاهش را در دست می‌گرفت. دانشجویان هنگام خروج از کلاس برگه‌ای را درون کلاه می‌انداختند که گواهی بر حضور آنان بود. دکتر هوشیار برای شناخت بیشتر دانشجویان اش این روش را به‌کار می‌برد.

در نامه‌های دیگر از نماینده‌ی دانشجویان که در مجله‌ی دانشسرای عالی (۱۳۳۸) به چاپ رسید به مشکلات رفت‌وآمد دانشجویانی اشاره شده که در محلاتی از شهر زندگی می‌کنند که مجبورند مدتی در صف‌های طولانی اتوبوس بایستند و خود را به‌سختی به دانشسرای عالی رسانند. این امر موجب دیررسیدن چند دقیقه‌ای آنان و در نتیجه محروم شدن از کلاس‌های درس می‌شود. از این رو درخواست می‌شود که یا وسیله‌ی ایاب و ذهاب دانشجویان فراهم شود یا اگر دانشجویی نتوانست طبق زمان مقرر خود را به دانشسرای عالی برساند، اجازه‌ی حضور در کلاس به او داده شود.

بنابراین با توجه به اسناد موجود می‌توان این‌گونه نتیجه‌گیری کرد که دیسپلین آموزش عالی ایران در واقع امتداد همان آموزش مدرسه‌ای بوده است. به همین دلیل ابزارهای آموزشی چون زنگ و کارنامه به‌کار گرفته می‌شده و از ابتدای کار دارالمعلمین مرکزی، ناظمی برای آن تعیین شده که اسماعیل مرآت را می‌توان اولین ناظم دارالمعلمین مرکزی به‌شمار آورد، عنوانی که بعدتر به معاون تغییر کرد. نکته‌ی جالب توجه این است که صدای این زنگ تا دهه‌ی شصت نیز در کلاس‌های دانشگاه تربیت معلم شنیده می‌شد. صدایی که برای استاد و دانشجو یادآور کلاس درس بود.

در باره‌ی زنگ دانشسرای عالی
 که نشانه‌ای برای اثبات وجود نظم سخت‌گیرانه بود

یادآور کلاس درس

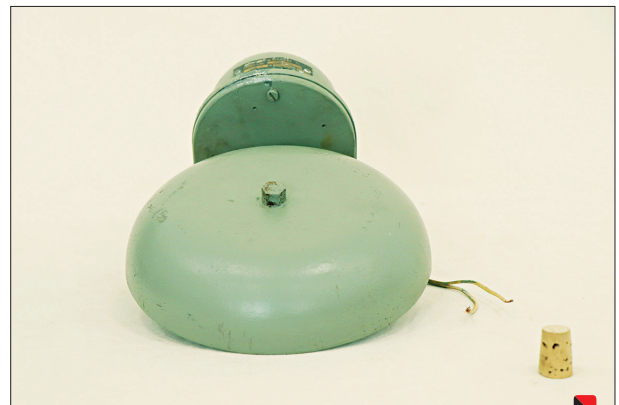

شبنم خادمی

کارشناس ارشد پژوهش هنر

زنگ‌ها برای نخستین بار در کارخانه‌ها و مدارس به‌عنوان ابزاری آموزشی به‌کار گرفته شدند که به حرکت یا پاسخ به دستور فرمان می‌دادند. هم‌چنین شرکتی چون الکتریک تایم در سال ۱۸۸۴ در ماساچوست تأسیس شد که سیستم‌های ساعت و زنگ را به کارخانه‌ها و مدارس می‌فروخت. ابزاری که منجر به شرطی‌سازی رفتاری می‌شد، کارخانه‌ها و مدارس را سامان‌دهی و زمان را کنترل می‌کرد. اما پیش از آن از زنگ‌ها در کلیساها برای احضار دانش‌آموزان به مدارس قدیمی که معمولاً یک اتاق بیش‌تر نداشت استفاده می‌شد. از نظر تاریخی، زنگ‌ها با مناسک مذهبی مرتبط بوده‌اند و هنوز هم گاهی به‌منظور فراخوانی جوامع برای مراسم مذهبی به‌کار گرفته می‌شوند. اما زنگ‌ها صرفاً یک فناوری آموزشی و مذهبی نبودند، بلکه در درجه‌ی اول برای اطلاعیه‌ها و هشدارهایی مانند آتش‌سوزی کاربرد داشتند. زنگ را می‌توان یک فناوری‌هایی بخش از ریتم زندگی قدیمی و تقسیم‌بندی زمان به قسمت‌های کوچک‌تری مانند اوقات نماز و ... دانست. بسیاری از مؤسسات نه تنها کارخانه‌ها و مدارس مدت‌هاست که از زنگ‌ها برای علامت‌گذاری آغاز و پایان رویدادهای مهم بهره می‌برند.

از آن‌جا که وقت‌شناسی در دانشسرای عالی بسیار با اهمیت بود و احتمالاً بهترین حالت برای اطمینان از وقت‌شناسی استفاده از زنگ بود، این ابزار فلزی در راهروهای دانشسرای عالی به صدا درآمد. دانشجویان و استادان دانشسرای عالی موظف بودند نظم و ترتیب را در کمال دقت مراعات کنند. بنابراین به‌موقع در کلاس‌های درس حاضر می‌شدند. حضور و غیاب آن‌ها توسط مدیر دفتر بررسی و اگر کسی در آن هنگام حضور نداشت غایب محسوب می‌شد و اجازه‌ی پیوستن به کلاس را نداشت. هم‌چنین دانشجویان در مواقع ابتلا به بیماری نیز می‌بایست به اداره‌ی دانشسرای عالی اطلاع می‌دادند تا حق شرکت در امتحانات را از دست ندهند، زیرا آن‌ها در طول سال تحصیلی می‌توانستند به مدت چهل ساعت غیبت کنند.

زنگ دانشسرای عالی، جنس فلزی، رنگ آبی کبریتی
 ساخته‌شده توسط شرکت MIX & GENEST آلمان، محل نگهداری: موزه‌ی دانشگاه خوارزمی